

DELAVEC

Delavec izhajava drug pe-
tek, datumom naslednjeg.
dne. — Naročnina za cel-
leto K 32.—, za pol let
K 16.—, za četrt leta K 8.—
Posamezna številka 80 vin
naročnina v inozemstv.
sorazmerno več.
Pošiljajte na uredništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Šelburgov-
alica št. 6. II. nadstr.
Telefon št. 225.

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo,
milimeter vrstica in al-
cer pri enkratni objavi
po eno Krono, pri trikrat-
ni po 95 vinarja, pri šest-
kratni po 90 vin., pri celo-
letnih objavah po 85 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izjave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Nefrankira-
na pisma se ne sprejemajo.

F. SVETEK:

Mezdna gibanja.

Vojna je delavske množice do dobre-
ga zradikalizirala ter jih kompaktno pri-
vedla v neodvisne delavske strokovne
organizacije.

V kolikor pa vojna tega ni opravila,
jih je pa naraščajoča draginja prisilila
iskati varstva. Po zlomu vojne je pričela
pri nas draginja rapidno rasti. Naglico, s
katero je šlo navzgor, si moremo pred-
stavljati le, če si pokličemo v spomin cene,
ki so vladale ob polomu. En sam primer
nam sliko razbistri. Kilogram moke je
stalo 1918. leta 1 K 20 vin. Danes, po do-
brih dveh letih, pa stane 17 K 50 vin. V
dveh letih se je moka torej skoro 15krat
podražila. Temu je bilo treba zvišati tudi
delavske prejemke. Tudi najbolj nezaved-
nemu delavcu je bilo jasno, da sam izboli-
šanja ne bo dosegel, zato se je vsakdo
rad in skoro brez prigovarjanja organi-
ziral.

Torej večina delavcev se je organizi-
rala v glavnem le za to, da s svojo plačo
dohite naraščajočo draginjo.

Zato pa je večina delavcev znala svo-
jo organizacijo ceniti le takrat, če jim je
uspešno izvedla kako mezdno gibanje.

Organizacije so imele pri dosedanjih
mezdnih gibanjih dokaj lahko stališče.
Cene življenjskim potrebščinam so šle na-
vzgor. Tudi cena industrijskim izdelkom
je vedno rasla.

Če je kaka organizacija vložila spo-
menico za zvišanje plače, je bilo v glav-
nem treba podjetniku dokazati, da so se
od zadnjega povišanja življenske potreb-
ščin za toliko odstotkov podražile, pa je
bilo ponajvečkrat zahtevam ugodeno. Tu-
di podjetnik je imel pri tem procesu zelo
lahko stališče. Delavcem je zvišal plače,
trpet pa tega novega izdatka ni on, tem-
več ga je s tem, da je podražil svoje iz-
delke, zrinil na rame konzumentov (ku-
povalcev).

Položaj se spreminja.

Bilo bi prav neumno, pred novim po-
ložajem zakrivati oči. Delavec mora ve-
deti, kaj ga čaka, če hočemo, da se bo za
vse slučaje primerno pripravil. Presene-
čenj se je treba na celi črti izogibati, zato
je najboljšo, če natočimo delavnemu ljud-
stvu popolnoma čistega vina.

Cene življenjskim potrebščinam, ki so
dosedaj vedno rasle, so se zadnji čas ne-
kako ustale. Pri nekaterih predmetih je
celo opaziti rahlo tendenco padanja. Cene
industrijskim izdelkom pa v zadnjem času
v precej hitrem tempu padajo. Cena že-
lezu je na primer pri zadnjem sunku padla
pri 100 kg za 260 K.

Podjetniki bodo na vsak način sku-
šali obdržati svoje profite. Konkurenca jih

sili, da cene izdelkom znižavajo, zato bo-
do skušali najti drugih potov, da si zago-
tovo svoje dobičke.

Pričakujemo lahko z vso gotovostjo,
da bodo skušali padanje cen svojih izdel-
kov paralizirati na račun delavskih plač.

Na Angleškem, v Ameriki, na Če-
škem itd. se ta proces že vrši. Ogromna
stavka rudarjev na Angleškem, katero so
zakrivili podjetniki s tem, da so hoteli
znižati plače za celih 25 odstotkov, nam
kaže, da so naša domnevanja prava. Ge-
neralna stavka čeških kovinarjev nam
potrjuje isto. Da iz tega procesa jugoslo-
vansko delavstvo ne bo izvzeto, nam ka-
že stavka rudarjev na Hrvaškem. Ru-
darji na Hrvaškem so dokaj slabše pla-
čani kot naši v Sloveniji. Poleg tega je pa
druginja na Hrvaškem proti naši zelo ve-
lika. Vkljub vsemu temu so pa skušali
podjetniki rudnikov, znižati delavske pla-
če kar za 40 odstotkov. Rudarji, organi-
zirani v »Občem radniškem savezu« so
na ta naval odgovorili s stavko, katere se
je udeležilo več kot 5000 rudarjev. Vkljub
dobri volji in disciplini pa niso popolnoma
zmagali, temveč prisilili so podjetnike, da
so le za 25 odstotkov znižali plače.

Pri vsem tem razmotrivanju pa na-
stane tudi za nas vprašanje?

Ali smo se dovolj pripravili na boje,
ki nas čakajo?

Ali bo naš delavec, ki je dosedaj ce-
nil svojo organizacijo le takrat, ko mu je
izboljšala plačo, razumel ta novi položaj?

Žaupniki! razmišljajte ti dve vpraša-
nji. Polagati boste morali račune delav-
stvu in zgodovini.

Oni žaupniki, ki bi morali priznati, da
ono delavstvo, ki jim je zaupalo svojo
usodo, na te boje še ni pripravljeno —
morajo takoj na delo. Kaj in kako naj de-
lajo, bomo pojasnili v prihodnji številki
»Delavca«, posamezne organizacije pa
potom okrožnice. Kdor noče utoniti, naj
se uči plavati!

Glavna skupščina Unije slovenskih rudarjev.

se je vršila dne 24. aprila 1921 in po-
zneje še 29. majnika t. l. Na teh dveh
zborovanjih se je sprejelo in sklenilo sle-
deče resolucije in predloge.

Poročilo Unijskega načelstva se je
vzelo soglasno na znanje.

Preosnova pravilnika in povišanje
prispevkov se je sprejelo, kakor spodaj
navedeni sklep, ki stopi v veljavo s 1. ju-
lijem 1921, ravno tako dajatve.

Tudi k drugim točkam so se sprejele
resolucije enoglasno.

V načelstvo se je izvolilo sledeče so-
druge: Melhijor Čobal, načelnik, Zagorje;
Krušič Ivan, namestnik, Trbovlje; Valen-

čak Ferdo, odbornik, Velenje; Verden
Anton, Hrastnik, Tratar Franc, Zabukov-
ca, odbornika; v širši odbor: Marin Ivan,
Trbovlje, Ipavec Jože, Črna Saleznik Iv.,
Velenje, Malovrh Karl, Hranjnik, Judec
Franc, Zabukovca, Peter Jakob, Štore,
Dolinšek Franc, Zagorje; v revizijski od-
bor: Jazbec Ivan, Hrastnik, Prašnikar
Anton, Zagorje, Martinšek Andrej, Ve-
lenje.

K točki II. dnevnega reda se je
sprejel:

**Predlog načelstva glede preosnove pra-
vilnika, regulacije prispevkov in poviša-
nja dajatev.**

1. Splošna določila.

Točka 2. Vpisnina se zviša od 4 K
na 8 K.

Točka 4. Tedenski prispevki I. raz-
reda se zvišajo od 2.30 na 4 K. Tedenski
prispevki II. razreda se zvišajo od 1.50 K
na 3 K. Tedenski prispevki III. razreda
ostanejo isti.

Točka 6. Podružnicam od prispevka
dosedaj 50 vin., v bodoče 1 K.

Točka 7. Duplikati (legitimacije) do-
sedaj 4 K, v bodoče 8 K.

II. Rezervni sklad se zviša od 30 vin.
na 60 vin. Stavkovna podpora od 10 K
na 20 K.

IV. Brezposelna podpora
z 52 plač, ted. prispevki od 6 K na
12 K dnevno, od 24 K na 48 K tedensko,
od 288 K na 576 K letno;

z 156 plač, ted. prispevki od 8 K na
16 K dnevno, od 56 K na 112 K tedensko,
od 384 K na 768 K letno;

z 260 plač, ted. prispevki od 10 K na
20 dnevno, od 70 K na 140 K tedensko, od
480 K na 960 K letno.

V. Bolniška podpora ostane kot do-
sedaj.

VI. Podpora za potovanje se zviša od
4 K na 8 K.

VII. Pogrebna se zviša
z 52 plač, ted. prispevki od 100 K na
200 K;

z 156 plač, ted. prispevki od 150 K
na 300 K;

z 260 plač, ted. prispevki od 200 K
na 400 K;

z 520 plač, ted. prispevki od 250 K
na 500 K;

za umrlo ženo od 60 K na 120 K.

Resolucija k točki III.

Na občnem zboru Unije slovenskih
rudarjev z dne 24. aprila 1921 zbrani za-
stopniki iz vseh rudokopov v Sloveniji
sklenejo sledečo resolucijo:

Principielno stoje organizirani ru-
darji na stališču, da se vpelje splošno so-
cijalno zavarovanje (starostno, invalidno
ter zavarovanje vdov in sirot) za vse de-
lavstvo brez razlike stroke ali spola, ker

pa v doglednem času vsled sedanjih razdrapanih razmer v Jugoslaviji ni pričakovati splošnega socialnega zavarovanja in sedaj obstoječe bratovske skladnice ustanovljene na podlagi zakona z leta 1889. 28. julija državni zakon št. 127 kakor tudi bolniške blagajne pri sedanjih decentralizaciji ne nudijo rudarjem istega, kakor bi lahko nudile, če bi bile večje, sklence občni zbor:

1. Vse bolniške blagajne, obstoječe pri posameznih rudnikih, naj se združijo v eno. Članom združene blagajne se mora nuditi najmanj to, kar se nudi vsem drugim delavcem včlanjenim pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, ki ima po celi Sloveniji svoje poslovalnice.

2. Bratovske skladnice, ki dajejo starostno zavarovanje, ki so sedaj razcepljene po vsej Sloveniji in večinoma pasivne, naj se jih združi v eno. Penzijsko razmerje, visokost starostnih rent za člane same, kakor tudi za vdove in sirote, naj se odmeri po sedanjih vrednostih denarja. Pokojnina pa mora znašati najmanj toliko kolikor se daje sedaj od bratovske skladnice skupno z dokladami od začasne zavarovalnice, in sicer za člana ali vdovo in siroto.

Socialno - demokratične narodne poslance se opozarja, da takoj po sprejemu ustave predlagajo zakonsko spremembo glede zakona bratovskih skladnic, ki ne odgovarja več sedanjim razmeram. 1. Ker je pomanjkljiv, ki dopušča raznim podjetnikom v svoje lastne namene izrabljati zakon, posebno člen 10., ki omogoči podjetniku, da se odtegne plačilu bratovski skladnici, ravno tako pa je tudi potreba glede organizacije same, bodisi za bolniško blagajno, kakor tudi za starostno zavarovanje temeljitih sprememb.

Resolucija k točki IV. (socializacija rudnikov in rudniška zakonodaja) se glasi:

Zbrani delegati na občnem zboru Unije slovenskih rudarjev dne 24. aprila 1921 v Celju

I.

se pridružujejo sklepom internacionalnega rudarskega kongresa, ki se je vršil dne 2. do 6. avgusta 1920 v Ženevi. V smislu tozadevnih sklepov prav posebno poudarjajo, da je podružabljenje (socializacija) vseh rudnikov edina podlaga za doseg boljših bodočnosti rudarskega delavstva, posebno za uređitev pravičnih mezdnih zahtev delavstva. S socializacijo pa ne bo samo delavec obvarovan in rešen kapitalistične eksploatacije, ampak tudi konzument, ki mu bodo rudniški produkti dostopni za pravične cene. Bodoče Unijsko vodstvo se pooblašča, da v zvezi z rudarji celega sveta zastopane v londonskem internacionalnem komiteju deluje na podlagi zgorajšnjih smernic če treba tudi z najradikalnejšim nastopom za njih uresničitev.

II.

Dokler ni izvedena v naši državi socializacija rudnikov je treba, da urejuje eksploatacijo rudnikov in normira položaj rudarjev sedanjim razmeram vsaj za silo odgovarjajoč rudarski zakon.

Kot najnujnejše pa smatramo vsaj noveliranje obstoječega rudarskega zakona s sledečimi določbami:

a) V pogledu varstva delavcev v jami in v obratih.

§ 172 splošnega rudarskega zakona naj se nadomesti s sledečim dodatkom:

Rudniški podjetnik jamči z vsem svojim premoženjem, če se pregreši on sam

ali njegovi uradniki ali pazniki zoper rudarski policijski red ali druge varnostne predpise in nastane vsled tega nezgoda ali pa je varstvo zdravja in življenje delavca ogroženo.

b) V pogledu na rudniško nadzorstvo.

Nastaviti je posebne rudniške nadzornike, ki naj opravljajo ločeno od rudniškega urada svoj posel in ki so podrejeni naravnost ministrstvu, od države plačani in jih delavstvo voli iz svoje sredine v svobodnih volitvah. Nadzorniki imajo eksekutivno moč in jih mora biti toliko, da je mogoče vsaj dvakrat mesečno vsak rov jame, delavni kraj in delavnice nadzorovati.

Izvoljeni nadzorniki naj bodo tudi kot izvedenci pri rudnikih in se jih v vseh slučajih pritegne, kjer pridejo izvedenci v smislu §§ 173. in 221 in 222 sploš. rud. zakona in v smislu § 27 izvršilnih predpisov spl. rud. zak. z dne 14. avgusta 1896, drž. zak. št. 156, v pošte.

c) V pogledu službenega reda pri rudnikih.

§ 200 sploš. rud. zak. je v tem smislu preurediti, da imajo rudarji in delavci pri rudnikih paritetični vpliv pri sestavljanju in preurejanju službenega reda. Določil o obnašanju in zadrževanju delavca izven dela se v službeni red ne sme sprejeti.

§ 201 sploš. rud. zak. je v tem smislu preurediti, da se sme uradnikom in paznikom le s trimesečno in delavcem le s štiriinastdnevno odpovedjo služba ali delo odpovedati oziroma jih iz službe ali dela odpustiti.

§ 202 sploš. rud. zak. naj vsebuje sledeče besedilo: »Uradnike, paznike in delavce, ki so bili zaradi zločinov, radi deliktov iz dobičkaželjnosti ali zaradi prestopkov proti javni npravstvenosti pred sodnijo za krive spoznati in je vsled tega nastala za podjetnika, uradnika, paznika ali delavsko osebo kaka škoda, se sme takoj iz službe odpustiti.«

§ 203 sploš. rud. zak. je popolnoma razveljaviti.

Delavci smejo v nastopnih slučajih takoj delo zapustiti:

a) Če jih podjetnik, pazniško in uradniško osebo osebno žali ali jim s tepežem preti.

b) Če podjetnik, uradnik ali paznik ne drži dogovorjeno pogojnino ali plačo, ako plačo pravočasno ne izplačuje ali pa tudi, če podjetnik, uradnik, ali paznik iz kateregakoli vzroka delavce ne pusti celi delavnik delati in jim ukaže delo zapustiti.

c) Če se delavcem nakaže delo, pri katerem je njih zdravje ogroženo ali njih življenje v nevarnosti.

d) Če se delavca premesti od enega dela k drugemu in se mu vsled tega plača zniža.

e) Če se delavce zadržuje pri izpolnjevanju njih državljskih pravic ali če se od delavcev zahtevajo stvari, ki službenem redu ali drugim varnostnim predpisom nasprotujejo.

d) V pogledu delavnega časa, nedeljskega počitka in dela mladoletnih in ženskih delavcev.

a) Pri rudnikih se osebe izpod 16 let ne sme v delo jemati. Oseb izpod 18 let se k nočnemu delu ne sme uporabljati, temveč le po dnevu in smejo upravljati le delo, katero telesnemu razvoju ni škodljivo.

Delavni čas v jami pri vročini nad 28° cels., plinih, mokroti, ali vodi ter hudih preprih ne sme trajati nad 6 ur. Odmore je v delavni čas vračunati.

Ob nedeljah mora vse delo tako v jami kakor na dnevu počivati.

e) V pogledu odgovornosti za rudarje in pri rudnikih zaposlene delavce.

Za razsodbe v zasebno-pravnih prepirih, ki nastanejo iz delavnega plačilnega ali kateregakoli drugega razmerja med delavcem in podjetnikom kakor tudi uradnikom in paznikom se vpeljejo poklicna ali obrtna sodišča.

Poklicna ali obrtna sodišča, ki so v sodnosti drugim sodiščem jednaka se ustanove v vsakem revirnem okrožju. Kot predsednik posluje od države plačani sodnik, kateremu se doda prisodnike delodajalcev in delojemalcev v enakem številu.

Prisodnike volijo delodajalci v ločeni volitvi zase in delojemalci v ločeni volitvi zase.

f) V pogledu plače.

Zaradi slabih zaslužkov pri rudnikih je zdravje rudarjev najbolj ogroženo. Nizke pogojnine, premijski sistem in prižganje sili rudarje k prenapornemu delu. Vsled tega je rudar primoran zanamati svoje zdravje in življenje. Iz tega vzroka zahtevajo rudarji, da se rudniške podjetnike zakonito primora sklepati z delavcem delavne in plačilne pogodbe, v katerih je izražena draginski in delavnim razmeram primerna minimalna plača.

g) V pogledu stanovanj.

Delodajalec je dolžan na lastne stroške skrbeti za brezplačna, zdrava, primerno velika stanovanja svojim uslužbencem in delavcem.

h) V pogledu izobraževalnih pripomočkov.

Istotako je vsako rudarsko podjetje dolžno, da postavi primerne stavbe, ki naj brezplačno služijo v izobraževalne namene vseh delojemalcev, kakor bralnice, igralnice, zborovalne dvorane, gledališke odre i. t. d.

Kongres naproša klub soc. dem. poslancev v parlamentu, da po donešeni ustavi takoj povzame inicijativo za noveliranje spl. rud. zak. v smislu zgorajšnjih smernic.

Na občnem zboru Unije slovenskih rudarjev z dne 24. aprila 1921 zbrani zastopniki rudarjev iz vseh rudokopov Slovenije, sklencejo sledečo resolucijo:

1. Organizirani rudarji uvidevajo potrebo in važnost svojega razrednega interesnega zastopstva in ponovno energično priglajajo svoje zahteve po ustanovitvi delavske zbornice.

2. Organizirani rudarji protestirajo najbolj energično proti ukinjenju osemurnega delavnika in napovedujejo taki nesocialni politiki najljutejši boj.

3. Organizirani rudarji stoje na stališču da morajo svoje delavsko - zavarovalne zavode opravljati samo delavci in zahtevajo vsled tega, da se v tem pogledu vsaj varuje tozadevne, po zakonu ugotovljene in delavstvu zajamčene pravice. Ker je obvezno nezgodno zavarovanje prevzela začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani, katera poleg tega upravlja milijonski izredni podporni sklad, zahtevajo rudarji da upravlja v delavski zavod voljeno načelstvo. Če ni dokler so volitve načelstva neželjive naj upravlja zavarovalnico upravni odbor.

v katerem bodo razumno zastopani tudi organizirani rudarji. Rudarji se zavedajo svojih dolžnosti do delavsko-zavarovalnih zavodov pa tudi svojih pravic, katerih poglavitna je zakonita souprava delavcev nad temi zavodi. Vsled česar pozivajo deželno vlado in centralno vlado, da brez odloga ugodi navedeni in upravičeni zahtevi organiziranih rudarjev v Sloveniji.

Stavka kleparskih pomočnikov končana.

Kakor znano so vložili kleparski pomočniki začetkom aprila spomenico za zvišanje plače.

V spomenici so zahtevali 30% povišanje plače. Delodajalci so na to zahtevo odgovorili, da so pripravljeni zvišati plače za 15%, zahtevajo pa, da se mora 8-urni delavnik podaljšati v 10-urnega. Ta zahteva mojstrov je pomenila za delavce poslabšanje, razumljivo, da so se pomočniki temu uprli. Na ta način je dne 22. aprila izbruhnila stavka. Po skoraj sedemtedenski stavki so se vršila v ponedeljek dne 6. t. m. na poverjeništvu za socialno skrb pogajanja med delodajalci in delavci. Dosegel se je sporazum, po katerem se bo zvišala plača za ca. 25%. Glede delavnega časa se je sklenilo, da ostane 8-urnik v veljavi.

V tem gibanju je dosegla organizacija prav lep uspeh. Da niso pomočniki dosegli vseh 30, temveč samo 25%, se imajo zahvaliti v glavnem svojim trem tovarišem — stavkokazom. Na te so se mojstri izgovarjali, češ saj delavci so s plačo zadovoljni, le nekaj »hujskačev« je, ki hujskajo. Kleparski pomočniki so si v tej stavki pridobili novih izkušenj, katere jim bodo za nadaljno delovanje dobro služile. Posebno bodo znali ceniti svojo organizacijo, ki je zopet dokazala, kdo je delavec edini zvesti prijatelj. Onim trem kleparjem pa, ki so izdali svoje tovariše, ki so v sredi boja poklekili pred svojega nasprotnika, je pa treba pokazati, da zanje ni mesta v kovinarski organizaciji. Plevel med žito ne spada. Izruvati ga je treba!

Kakor je razvideti iz objave tajništva strokovne organizacije kovinarjev je centralni odbor s temi že obračunal. Dva izmed stavkokazov sta že izključena, za tretjega pa preiskava še ni končana. Neznajnejši v organizacijo ne spadajo.

Profesijonisti in nekvalificirana dela.

Več tovarov, ki radi krize v industriji, svojih obratov ne vzdržujejo v polnem obratu, porabljajo večkrat tudi profesijoniste za zasilna nekvalificirana dela.

Tako na primer je na Jesenicah zaposlenih že več mesecev celo vrsto profesijonistov pri drugih delih. Zadnji čas je tudi ravnateljstvo livarne v Štorah izdalo ukaz nekaterim profesijonistom, da izvrše neka nekvalificirana dela. Ker je prišlo radi te zadeve med zaupniki organizacije in ravnateljstvom do spora, hočemo k temu vprašanju pojasniti naše stališče. Gotovo je, da se je izučil vsak profesijonist obrti zato, da jo bo izvrševal. Kot tak si je s tem pridobil tudi pravico do take plače, kakršna mu po njegovemu znanju pripada. V izjemnih slučajih, ob času krize, v kakršni živimo sedaj, pa mnogokrat ni mogoče zaposliti profesijoniste pri onem delu, za katero so kvalificirani. Tu nastane za podjetnika dvojno vprašanje. Ali odpustiti one delavce, ki jih po njihovi

kvalifikaciji ne more zaposliti, ali jih pa obdržati ter porabiti pri zasilnih delih. V takem slučaju je tudi za organizacijo mogoča le ena pot. Stremeti mora za tem, da se ljudi od dela ne odpustča, ker bi se s tem brezposelnost še povečala. Do sedaj se je organizaciji posrečilo na ta način brezposelnost ublažiti. Gotovo pa je, da če organizacija pritiska na podjetnike, da delavce vključijo pomanjkanju dela obdrže, ne more po drugi strani od podjetnikov zahtevati da pustijo te brez dela pohajkovať, temveč da jih zaposlijo pri onem delu, kakoršno pač imajo. Pač pa je stremeti za tem, da profesijonisti obdrže take plače, kakršne so imeli preje, ko so izvrševali svoja poklicna dela. V splošnem pa mislimo, da mora razredno zavedni delavec delo spoštovati, pa naj bo kakršnokoli. »Kastengeist« spada v preteklost. Pesem »Delu čast« naj ne bo samo navduševalna fraza.

Okrožja obrtnih nadzorništev v Sloveniji.

Ministrstvo za socialno politiko je predpisalo okrožja inšpekcij dela za izdajanje dovolil za delo čez uro in za kaznovanje, če se delovni čas prekorači. Okrožja obrtnih nadzorništev v Sloveniji so določene tako-le: 1. obrtno nadzorništvo s sedežem v Ljubljani obsega okrajna glavarstva v Ljubljani, Logatcu, Kranju, Radovljici, Kamniku, Litiji, Kočevju, Novem mestu, Črnomlju in Krškem; 2. obrtno nadzorništvo s sedežem v Celju, obsega okrajna glavarstva v Celju, Brežicah, Konjicah, Slovenjgradcu in Prevaljah; 3. obrtno nadzorništvo s sedežem v Mariboru obsega okrajna glavarstva v Mariboru, Ljutomeru, Ptuj in Murski Soboti.

Zaupnikom strokovnih organizacij priporočamo, da vsako kršenje osemurnika naznanjajo pristojnemu obrtnemu nadzorništvu.

Izključitev iz kovinarske organizacije.

(Funkcionarjem in tovarišem na znanje.)

Centralni odbor Osrednjega društva kovinarjev je v svoji seji dne 10. junija sklenil izključiti iz organizacije: Zupančič Antona št. 367 čl. izk. in Vončina Jožef št. 97 čl. izk. Omenjena gospoda sta bila oba včlanjena v ljubljanski podružnici. Vzrok izključitvi je nedisciplinirano obnašanje oziroma kršenje solidarnosti za časa stavke kleparskih pomočnikov v Ljubljani.

Centralno tajništvo kovinarjev.

Kaj se to pravi?

Ob času stavke kleparskih pomočnikov v Ljubljani je organizacija kovinarjev izdala nabiralne pole za prostovoljne prispevke stavkujočim. Sicer je organizacija stavkujoče iz svojih fondov podpirala, denar nabran potem pol je bil pa namenjen stavkujočim kot priboljšek.

Nekateri zaupniki so pri nabiranju prostovoljnih prispevkov naleteli na člane sorodnih strokovnih organizacij, ki so se izgovarjali, da za stavkujoče ne dajo ničesar, ker so socialno demokratskega mišljenja. Tem elementom je treba enkrat za vselej povedati, da organizacija kovinarjev ni dekla niti socialistične niti komunistične stranke. Temveč deluje po svojih lastnih pravilih, v zaščito stanovskih interesov svojih članov. Vstop v organizacijo ima vsak kovinar, ki se pod-

vrže pravilom ter če se ravna po sklepih kongresov in po navodilih centralnega odbora.

S takimi elementi, ki vsega tega spoštovati ne bodo hoteli, bo pa kovinarska organizacija obračunala, ne glede na to, če pripadajo kaki drugi organizaciji. Vsak naj pometa pred svojim pragom. Kovinarji so pred svojim že pomedli.

Agilnost obrtnega nadzorništva ljubljanskega.

Nikomur ne koristi, nikomur ne škoduje, uprav kakor žegen sv. Blaža je podobno delovanje obrtnega nadzorništva v Ljubljani.

Nastopni slučaj prav jasno kaže, kako se to obrtno nadzorništvo zna umakniti vsaki še tako enostavni situaciji.

Dne 9. junija t. l. je Osrednje društvo oblačilnih strok poslalo obrtnemu nadzorništvu vlogo, v kateri mu naznanja, da je šivilja Pavla Tavčar v Ljubljani, Frančevo nabrežje, neko svojo vajenka vsak večer pozno, skoro do polnoči silila delati. Razume sicer vsakdo, da bi za takih okoliščin mlado dekle v doglednem času moralo popolnoma propasti, samo brezobzirna izkoriščevalka Tavčar tega noče razumeti.

Kaj čuda, da so starši dekleta proti takemu postopanju Tavčarjeve protestirali. Posledica tega pa je bila, da je Tavčarjeva deklet enostavno postavila pod kap!

Vse to je Osrednje društvo delavstva oblačilne stroke v vlogi javilo obrtnemu nadzorništvu, zahtevajoč preiskavo in kazen za Tavčarjevo.

In sedaj si oglejmo pretkano modrost obrtnega nadzorništva — vlogo je poslalo društvu nazaj z motivacijo: »Stranka ima sama priliko tu radno vložiti pritožbo in podati potrebno izjavo in pojasnila!«

Izjava obrtnega nadzorništva je zelo famozna in le čestitati moramo uradu, ki se zna kretati kakor jegulja. Le nikjer nobene zamere, zato je najboljša odpora se vsega, kar povzroča sitnosti. Obrtno nadzorništvo dobro ve, da je dolžnost strokovnih organizacij varovati tudi vajenke in vajence pred pretiranim izkoriščevanjem pred drugače zelo »nobel« delodajalkami in da je razumljivo, če si prizadeta strokovna organizacija tega slučaja ni izsesala iz prstov, in da je prav vse eno, kdo napravi naznanilo, in vendar se poslužuje, kakor ta slučaj kaže, uprav eskamoterskih »knifov«, da se reši neprijetnih incidentov.

Zeleti bi bilo, da se obrtno nadzorništvo končno zave svoje dolžnosti, zakaj je prav za prav tukaj.

V tem slučaju je zadržanje očitno; obrtno nadzorništvo je pravilno računalo, da se stranka sama ne bo oglasila, ker sama nima poguma, klicati na pomoč oblasti.

Menimo, da sodimo pravilno, ako trdimo, da je obrtno nadzorništvo zato tukaj, da štiti delavce ter da brani kot sestavni del poverjeništvu za socialno skrb interese delavstva kot gospodarsko šibkejših.

Končno priporočamo obrtnemu nadzorništvu, da čuva nekoliko boljše naredbo o osemurnem delavnem času, da ne bo državni denar za vzdrževanje obrtnega nadzorništva vržen skozi okno.

Anketa zaradi nočnega dela v pekarijah.

Dne 11. t. m. se je vršila pod predsedstvom poverjenika Ribnikarja na deželni vladi anketa o nočnem delu v pekarskih in slaščičarskih obrti. Zadruga ljubljanskih pekarskih mojstrov je vložila na vlado prošnjo, da bi se nočni počitek za pekarije premaknil tako, da bi se delo pričelo namesto ob 4. uri eno ali dve uri prej. Svojo zahtevo so utemeljevali pekarski mojstri v glavnem s trditvijo, da njihovi obrati propadajo

in da bi bilo v interesu občinstva, ki bi dobilo svež kruh že v zgodnjih urah. Proti zahtevam ljubljanskih mojstrov sta se izrekla tako zastopnik celjskih kot zastopnik mariborskih pekovskih mojstrov, poudarjajoč, da je tozadevna uredba za malo obrt dobra in da jo je treba prav dobro čuvati. Proti zahtevi ljubljanskih mojstrov so se z vso odločnostjo izjavili tudi zastopniki organizacij pekovskih pomočnikov. Zdravstveni referent dr. Majer je poudarjal, da zahteva pekovski stan neizmerno telesnega trpljenja pri delu, vsled česar potrebuje zadostni nočni počitek. Tudi obrtni nadzornik inž. Mihor je opozarjal na neumestnost prevelikih izprememb na dosedanjih naredbi. Končno so pomočniki koncedirali mojstrom pol ure več za pripravljala dela pri peki. Anketa ni prišla do nobenega zaključka. Njena razprava bo služila kot podlaga za nadaljne ukrepe deželne vlade.

Važen akt.

Po dolgem prizadevanju je strokovni organizaciji lesnih delavcev uspelo dolgo trpinčnim lesnim delavcem na Pergerjevem veleposestvu priboriti vsaj deloma primernih priboljškov na plačl.

V nastopnem priobčujemo zapisnik sklenjene pogodbe, po kateri dobi prizadeto delavstvo najmanj po 110 K največ pa 180 K priboljška na plačl na vsako uro. Zapisnik se glasi:

Zapisnik

razprave o socialnem in zdravstvenem položaju lesnega delavstva veleposestva A. pl. Perger v Mislinjah, ki se je vršil dne 1. in 2. junija 1921.

Navzoči: Dr. Šibar, komisar poverjenstva za soc. skrb kot vodja razprave. Dr. Stefančič, zastopnik Okrožnega agrarnega urada v Mariboru. Inž. Urbas, višji gozdni komisar v Mariboru, kot državni nadzornik veleposestva. Gorup, zastopnik Zveze industrijalcev. A. pl. Perger, veleposestnik. J. Tokan, tajnik Strokovne komisije, Bradeško, tajnik Osrednjega društva lesnih delavcev in večje število delavskih zaupnikov.

Po daljši debati o socialnem položaju imenovanega delavstva se sporazumno določi razdeliti delavstvo v naslednje kategorije s sledečo plačo:

I. Delavstvo izven tovarne: a) rokodelci (izučeni in samouki) z urno plačo 9 K; b) gateristi, cirkularisti, strugarji (Bodenschneider), cilindristi, zavirači, brusarji, žamarji z urno plačo 8 K; c) pomočniki-gateristi in žamarji, skladači, skladači desk, dlnarji in cestarji z urno plačo 7 K; d) mladoletni delavci (do 18 let) in ženske z urno plačo 5 K 30 v.

II. Delavstvo v tovarni a) rokodelci (izučeni in samouki) z urno plačo 9 K; b) mazači in brusarji z urno plačo 7 K; c) nekvalificirani kurjači in ostali delavci z urno plačo 5 K 50 v; d) mladoletni delavci (do 18 let) in ženske z urno plačo 4 K 70 v.

III. Gozdni delavci: a) močnejši delavci z dnevno plačo 64 K; b) srednji delavci z dnevno plačo 58 K; c) slabejši 54 K.

Kovaška popravila orodij teh delavcev brez uporabe materiala se izvrše v delavnicah podjetja brezplačno. Akordne plače za delo v gozdu se za posamezne partije od slučaja do slučaja določijo sporazumno med podjetnikom in delavci.

IV. Delavci (akordanti) na žagah dobe: a) cilindristi za 100 kosov 58 K; b) spaharji (Fügemaschine) za 100 k. 50 K; c) strugarji (Bodenmaschine) za 100 k. 34 K; d) zavirači (od voza) 34 kron.

Zavirači so dolžni odlagati les samo na odkazanem mestu. Odgovorni so v nasprotnem slučaju za vso storjeno škodo.

V. Delavcem z mesečno plačo se poviša plača: Jampram Ferdinandu na 1400 K, Kolander Ivanu na 1000 K, Mičah Mariji na 800 kron in Gumpod Mariji na 150 K.

Ta mezna pogodba stopi v veljavo s 1. junijem 1921 in velja za dobo 6 mesecev. Ako bodo pa med tem časom cene lesu padle več kot za 20%, ima podjetje pravico zahtevati revizijo pogodbe, ki se ima izvršiti sporazumno.

Pri izplačevanju plač dobi vsak delavec plačilni listek, iz katerega bo natančno razviden ves zaslužek in event. odtogljaji. Podjetje ima izplačati delavcem dnevne plače za delo, ki so ga zamudili vsled te mezdne razprave.

Delavci ne smejo jemati za kurjavo lesa, ki je pripravljeno za porabo podjetja. Smejo vporabljati drobni les, ki jim ga nakaže mojster na žagi, krajše odžagance od plohov in šture.

Ker so stanovanja po večini v zelo dezoletnem stanju, se zaveže podjetje izvršiti glavna popravila do konca avgusta. Sporazumno z delavskimi zaupniki se določi, katera stanovanja so najprej popravila potrebna. — Mislinje, dne 2. junija 1921.

Dan pred pogajanj se je vršil zelo dobro obiskan shod lesnih delavcev, na katerem sta govorila sodruza Bradeško in Tokan. Razpravljalo se je v glavnem o potrebi ureditve plačilnega razmerja. Plod vsega dela je bila gorenja pogodba.

Dopisi.

Zirovnica. Potom osrednjega društva kovinarjev smo vložili delavci kranjske deželne elektrarne v Lescah zahteve po zvišanju plače.

Sklicana je bila anketa, katere pa nismo zahtevali mi, temveč gospod Robič in še dva gospoda, kateri tvorijo JSZ v Zirovnici. Človek bi mislil, ako kdo anketo zahteva, da bo na isti vsaj predložil kake konkretne zahteve za vse delavstvo, ne pa da išče protekcijo samo za nekatere ljudi, kakor je to hotel napraviti g. Robič, kateri naše zahteve nikakor ni mogel razumeti in jih gotovo še dolgo razumel ne bo. Ta možakar je hotel na enketo nekaj zagovarjati, pa še sam ni vedel kaj. Na vprašanje g. zastopnika komisije, kaj želi on kot zastopnik JSZ, je odgovoril, da 50% poviška plače. Nato ga vpraša g. zastopnik: »Ali za vse delavce? To pa g. Robiču že ni bilo všeč in je izjavil, da samo za one, katerim bo hotel g. ravnatelj elektrarne izboljšanje priznati. Ta človek hoče biti zastopnik delavstva? Nič ne bi imeli proti njemu samemu, če bi stvar vsaj razumel in poleg tega ne begal še drugega delavstva s svojim demagoštvom.

Priznati pa moramo, da to, kar se je do sedaj izbojevalo, smo izbojevali po Osrednjem društvu kovinarjev, v katerem smo člani vsi tisti, katerim je za skupnost in dobrobit delavstva. Izjavljamo pa obenem, da vsi oni, ki mislijo, da jim naša organizacija škoduje, lahko izstopijo in se vpišejo v črno knjigo g. Robiča. To izjavljamo radi tega, da ne bodo gospodje od JSZ vedno trdili, da smo katerega silili v našo organizacijo. Glede zahtev delavstva ima zopet besedo Osred. društvo kovinarjev, ki bo ukrenilo vse potrebne korake. Gotovo pa je, da klerikalni demagogi ne bodo triumfirali. Njihove ankete o delavstvu kmalu spoznalo. Na Jesenicah jim je že odzvonilo, odkar so na neki »enkete« zahtevali 62 K na dan kot eksistenčni minimum za delavca. Kdor temu ne veruje, naj vpraša zaupnike Osred. društva kovinarjev na Jesenicah.

Razsodba. U III 243/21-18. V imenu Njegovega Veličanstva Kralja obtoženi Ivan Tokan, rojen 7. febr. 1873 v Holešovic pri Pragi, prist. v Ljubljano, k. v., oženjen, odgovorni urednik »Delavca« v Ljubljani, enkrat predkaznovan radi prestopka žaljenja časti je kriv prestopka v smislu člena III zakona z dne 15. okt. 1886, št. 142 d. z. storjenega s tem, da je kot odgovorni urednik v Ljubljani izhajajočega lista »Delavec« opustil dolžno pazljivost, vsled česar je v št. 6 z dne 12. marca t. l. tega lista izšel zoper zasebna obtožitelja Vekoslava Fressl in Josipa Mahajloviča pod zaglavjem »Kočevska republika« članek, ki tvori v smislu §§ 491 in 493 k. z. pregrešek žaljenja časti in se obsodi radi tega po členu istem št. 5 na 100 kron globe eventualno 10 dni zaporu in po § 389 k. p. r. v plačilo stroškov kazenskega postopanja in po § 39 tisk. zak. da objavi sodbo na tistem kraju in s tistimi črkami in sicer v 14 dneh po pravomočnosti, ka-

kor je izšel žaljivi članek. — Okrajno sodišče, oddelek III, Ljubljana, dne 1. junija 1921. — Potrato l. r.

Osrednje društvo živilskih delavcev. Brzjavno se nam sporoča, da je na hrvaškem Primorju v Cirknici izbruhnilo mezdno gibanje pekovskih pomočnikov! Boj za živiljski obstanek naših sodrugov je težak. Gospodje pekovski mojstri v Cirknici se ne razlikujejo od pekovskih mojstrov v Ljubljani! Kadar gre za zvišanje mezd, takrat so popolnoma gluhi, če se pa gre za uvedbo nočnega dela, takrat so prvi in samo oni inspiratorji, češ da ne morejo izdelovati, kar pa ni kriv delovni čas, ampak kriva je naredba, katera prepoveduje več kakor 8urni delovni čas. Pekov. pomočnikom v Cirknici želimo uspeha!

Tržne cene najvažnejšim živilom v Ljubljani.

1. junija l. l. 1 kg govejega mesa I. vrste 26 K. 1. junija t. l. 36 K; 1. junija l. l. 1 kg govejega mesa II. vrste 24 K, 1. junija t. l. 32 K; 1. junija l. l. 1 kg telečjega mesa I. vrste 20 K, 1. junija t. l. 26 K; 1. junija l. l. 1 kg telečjega mesa II. vrste 19 K, 1. junija t. l. 24 K; 1. junija l. l. 1 kg svinjskega mesa I. vrste 30 K, 1. junija t. l. 38 K; 1. junija l. l. 1 kg svinjskega mesa II. vrste 28 K, 1. junija t. l. 34 K; 1. junija l. l. 1 kg svinjskega mesa 45—46 K, 1. junija t. l. 42—48 K; 1. junija l. l. liter mleka — K, 1. junija t. l. 6 K; 1. junija l. l. lakce komad 1.10—1.20 K, 1. junija t. l. 1.50 K; 1. junija l. l. 1 kg belega kruha 14 K, 1. junija t. l. 16 K; 1. junija l. l. 1 kg črnega kruha 10 K, 1. junija t. l. 12 K; 1. junija l. l. 1 kg rženega kruha — K, 1. junija t. l. 12 K; 1. junija l. l. 1 kg kave 94—146 K, 1. junija t. l. 70—120 K; 1. junija l. l. 1 kg sladkorja 25—84 K, 1. junija t. l. 50—54 K; 1. junija l. l. 1 kg riža 36—40 K, 1. junija t. l. 18—28 K; 1. junija l. l. liter jedilnega olja 112 do 118 K, 1. junija t. l. 48—52 K; 1. junija l. l. liter kisa 4.80—5.20 K, 1. junija t. l. 4—12 K; 1. junija l. l. liter petroleja — K, 1. junija t. l. 20 K; 1. junija l. l. 1 kg testenin — K, 1. junija t. l. 24—28 K; 1. junija l. l. 1 kg pšenične moke 0 18 K, 1. junija t. l. 17.50 K; 1. junija l. l. 1 kg moke za kuhno 15 K, 1. junija t. l. 16 K; 1. junija l. l. 1 kg bele krušne moke 11 K, 1. junija t. l. 14 K; 1. junija l. l. 1 kg črne krušne moke 9 K, 1. junija t. l. 12 K; 1. junija l. l. 1 kg kaše 6 K, 1. junija t. l. 9.11 K; 1. junija l. l. 1 kg lešprenja 9 K, 1. junija t. l. 7 K; 1. junija l. l. koruzne moke 7 K, 1. junija t. l. 8 K; 1. junija l. l. koruznega zdroba 9 K, 1. junija t. l. 18 K; 1. junija l. l. 1 kg pšeničnega zdroba 15 K, 1. junija t. l. 16—19 K; 1. junija l. l. 1 kg ajdove moke 16 do 18 K, 1. junija t. l. 16—19 K; 1. junija l. l. q pre-moga koč. 32 K, 1. junija t. l. 58 K; 1. junija l. l. m³ drv 110—180 K, 1. junija t. l. 150—250 K; 1. junija l. l. 1 kg kisleg zelja 3 K, 1. junija t. l. 3 K; 1. junija l. l. 1 kg kisle repe 2 K, 1. junija t. l. 3 K; 1. junija l. l. 1 kg čebule 8—9 K, 1. junija t. l. 14 K; 1. junija l. l. 1 kg krompirja 3.50 do 4 K, 1. junija t. l. 2.40 K.

Opomini! Okrožno strokovno tajništvo v Celju je meseca marca razposlalo nabiralne pole za odpuščene delavce v Drž. cinkarni v Celju. Take pole nam pa dosejaj podružnici Kemičnih delavcev Zidanmost in podružnica Unije slov. rudarjev Velenje še nista vrnila. Imenovani podružnici se opozarjata, da to takoj izvršita. — Leskošek, t. č. tajnik.

ZAHVALA.

Podpisani se vsem darovalcem tovarne Štore najsrčneje zahvaljujem za svoto 434 kron, katero so mi darovali v času moje bolezn. To naj bo zgled tistim, ki še niso zavedni. — Z bratskim pozdravom Rudolf Radlč.

Širite list „Delavec“

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.